

Nr 16.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Kapitalbudgeten.

Statens utlåningsfonder.

1:o) Lånefonden för bostadsbyggande. Kungl. Maj:t har i propositionen nr 2 (bilaga 11, punkt 1, s. 61 och 62 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1954) föreslagit riksdagen medgiva, att under budgetåret 1953/54 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 510 000 000 kronor.

Riksdagen har medgivit, att preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, under budgetåret 1953/54 må meddelas intill ett belopp av 480 000 000 kronor (prop. 1953: 138; statsutsk. utl. 1953: 153; rd. skr. 1953: 296). Av en av bostadsstyrelsen den 22 december 1953 ingiven promemoria rörande långivningen under innevarande budgetår framgår att sagda ram kan komma att visa sig vara något för snävt beräknad. Det förefaller sannolikt att ramen kommer att tagas helt i anspråk för dels lån till redan nu igångsatta byggnadsföretag, dels lån till nya en- och tvåfamiljshus under första halvåret 1954.

Igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag har under hela år 1953 haft stor omfattning. Det kan beräknas att byggnadsföretag avseende sammanlagt omkring 60 000 lägenheter har påbörjats. Tendenser till en förlängning av byggnadstiderna har under senare tid uppkommit på olika håll. Enligt departementschefens mening bör fördenskull under första halvåret 1954 igångsättande av nya flerfamiljshusföretag ifrågakomma endast i begränsad omfattning. För att undvika arbetslöshet på en del orter anses emellertid förutsättningar böra skapas för en viss igångsättning av nya flerfamiljshusföretag under senare delen av innevarande budgetår. En möjlighet bör därför finnas att, om arbetsmarknadspolitiska skäl giver anledning därtill, vidga ramen för den preliminära långivningen. Departementschefen föreslår, att under innevarande budgetår preliminära beslut om tertiärlån för

flerfamiljshus skall kunna meddelas med ytterligare högst 30 000 000 kronor, om så befinnes erforderligt av arbetsmarknadspolitiska skäl. Preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, bör alltså under budgetåret 1953/54 kunna meddelas intill ett belopp av (480 000 000 + 30 000 000) 510 000 000 kronor.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Ohlon* och *Sundelin* (I: 286) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 385), i vilka motioner föreslås, att riksdagen medger att under budgetåret 1953/54 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 525 milj. kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *William Ohlsson m. fl.* (I: 288) och den andra inom andra kammaren av herr *Adamsson m. fl.* (II: 382), i vilka motioner, såvitt nu är i fråga, hemställs, att riksdagen må vid behandlingen av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 2 framlagda förslag om ramen för preliminära beslut om lån för bostadsproduktionen bemyndiga Kungl. Maj:t att vidga denna ram med de belopp, som må befinnas erforderliga för att säkerställa jämn sysselsättning inom bostadsbyggandet och en så stor produktion av nya bostäder som tillgängliga resurser medger.

Beträffande motiveringen för nämnda yrkanden hänvisas till motionerna II: 385 och II: 382.

Utskottet får till en början erinra att föredragande departementschefen vid behandlingen i statsverkspropositionen beträffande kapitalbudgeten (bilaga 26, punkt 1 och 4) av frågan om anslag för nästa budgetår till lånefonden för bostadsbyggande samt till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet anmält, att bostadsstyrelsen icke iakttagit den av riksdagen och Kungl. Maj:t för budgetåret 1952/53 bestämda ramen för beviljande av preliminära lånebeslut, varigenom densamma kommit att överskridas, samt att förhållandet icke har anmälts för Kungl. Maj:t i sådan tid att frågan om ramens storlek kunde ånyo underställas riksdagen. Av departementschefens redogörelse framgår, att Kungl. Maj:t den 30 juni 1953 i anledning av en den 29 maj 1953 från bostadsstyrelsen inkommen anmälan lämnat styrelsen bemyndigande av innebörd att de fastställda högsta beloppen för preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande och från investeringsanslaget till tilläggs lån, höjdes från 380 000 000 resp. 210 000 000 kronor till 455 000 000 resp. 306 000 000 kronor. Av redogörelsen inhämtas vidare, att bostadsstyrelsen sedermera (skr. 28/8 1953) anmält ytterligare överskridanden med 56 000 000 kronor beträffande lånefonden och 9 000 000 kronor i fråga om tilläggs lån. En av bostadsstyrelsen samtidigt gjord framställning om att Kungl. Maj:t måtte

låta bero vid dessa överskridanden har ännu inte föranlett något Kungl. Maj:ts beslut.

Utskottet, som finner det anmärkningsvärt att bostadsstyrelsen icke tidigare än som skett för Kungl. Maj:t anmält behovet av vidgad ram för den preliminära långivningen, anser i likhet med vad departementschefen i sistnämnda sammanhang givit uttryck åt, att det inte är möjligt att utan svåra återverkningar i fråga om bostadsbyggandets omfattning låta nämnda överskridanden påverka den för innevarande budgetår fastställda ramen för den preliminära långivningen.

Denna ram har beträffande lånefonden fastställts till 480 000 000 kronor och vad gäller tilläggslånen till 190 000 000 kronor. Den omfattande igångsättningen av byggnadsföretag under 1953, av departementschefen i nu förevarande sammanhang angiven till ca 60 000 lägenheter, har i sin tur återverkat på den preliminära långivningens omfattning. Enligt vad utskottet inhämtat har bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna under första hälften av innevarande budgetår meddelat preliminära beslut angående lån från lånefonden samt angående tilläggs lån intill belopp av i runt tal 302 000 000 resp. 144 600 000 kronor. Jämfört med motsvarande tid av budgetåret 1952/53 innebär detta, att den preliminära långivningen nära fördubblats. På grundval av vad departementschefen anfört samt av de uppgifter utskottet i övrigt inhämtat kan det antagas, att vad som återstår av de av riksdagen för innevarande budgetår medgivna beloppen för preliminära lånebeslut kommer att tagas i anspråk för redan igångsatta företag samt för lån till ett relativt begränsat antal nya en- och tvåfamiljshus. Något nämnvärt utrymme för nya flerfamiljshusföretag kan sålunda ej beräknas. Utskottet vill i detta sammanhang erinra, att Kungl. Maj:t för nästa budgetår har föreslagit att preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, skall kunna meddelas intill ett belopp av 550 000 000 kronor.

Med hänsyn till den förlängning av byggnadstiderna, som på senare tid kunnat konstateras, ansluter sig utskottet till departementschefens uppfattning att igångsättningen av nya flerfamiljshusföretag under innevarande halvår bör begränsas och i huvudsak endast medges där arbetsmarknadspolitiska skäl motiverar detta. Den av departementschefen för sådant ändamål föreslagna utvidgningen av ramen för preliminära beslut angående dels lån från lånefonden med 30 000 000 kronor och dels under nästföljande punkt beträffande tilläggslånen med 15 000 000 kronor kan utskottet godfoga.

Med anledning av vad bl. a. i motionerna I: 286 och II: 385 samt I: 288 och II: 382 anförts vill utskottet emellertid frambålla att ovissheten om arbetsmarknadens utveckling och angelägenheten av en smidig anpassning av byggnadsverksamheten till de aktuella resurserna synes motivera, att Kungl. Maj:t icke gentemot riksdagen skall vara ovillkorligen bunden av den sålunda föreslagna ökade ramen för den preliminära långivningen under innevarande budgetår. Kungl. Maj:t bör därför, om det för ett effektivt

utnyttjande av arbetskraftsresurserna på orter där bostadsbrist råder eller det av andra omständigheter av synnerlig vikt skulle visa sig nödvändigt, äga att besluta om ytterligare utvidgning av ramen för preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden, dock högst intill den gräns, som svarar mot vad Kungl. Maj:t för nästa budgetår föreslagit beträffande preliminära beslut om dylika lån ävensom besluta om en däremot svarande utvidgning av ramen för preliminära beslut i fråga om tillägglån. Utskottet har härvid förutsatt, att Kungl. Maj:t i efterhand för riksdagen redovisar härutinnan vidtagna åtgärder.

Medan utskottet under nästföljande punkt gör framställning beträffande preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, hemställer utskottet här,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 286 och II: 385 samt I: 288 och II: 382, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1953/54 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 510 000 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd.

2:o) Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Kungl. Maj:t har i propositionen nr 2 (bilaga 11, punkt 2, s. 62 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1954) föreslagit riksdagen medgiva, att under budgetåret 1953/54 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 205 000 000 kronor.

Riksdagen har medgivit, att preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, under budgetåret 1953/54 må meddelas intill ett belopp av 190 000 000 kronor. Under nästföregående punkt har departementschefen förordat, att, om arbetsmarknadspolitiska skäl giver anledning därtill, den av riksdagen för innevarande budgetår fastställda ramen för preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, skall kunna ökas från 480 000 000 kronor till 510 000 000 kronor. Om detta förslag godkännes, bör en däremot svarande ökning av ramen för preliminära beslut om tillägglån kunna ske. Departementschefen föreslår därför, att om det av arbetsmarknadspolitiska skäl befinnes erforderligt, preliminära beslut om tillägglån under budgetåret 1953/54 skall kunna meddelas med ytterligare 15 000 000 kronor, d. v. s. med högst 205 000 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft jämväl de förut nämnda, inom första kammaren av herr *William Ohlsson m. fl.* och inom

andra kammaren av herr *Adamsson m. fl.* väckta motionerna I: 288 och II: 382, såvitt de angår nu förevarande anslag.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet under nästföregående punkt anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 288 och II: 382, såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1953/54 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 205 000 000 kronor.

Stockholm den 9 februari 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Iwar Anderson, Näsgård, Leander, Gillström, Pålsson, Hesselbom, Gustaf Andersson, Sundelin, Einar Persson, Boman, Bergman och Bergh; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malm-borg i Skövde, Bergström, Andersson i Malmö, Ståhl, Lindholm, Eriksson i Sandby, Svensson i Ljungskile, Åkerström, Hoppe, Staxäng, fröken Elmén, herrar Onsjö och Svensson i Stenkyrka.

Reservation

av herr *Bergh.*